

# ביצד העדים פרק ראשון מכות

ב.

עין משפט  
גר מצוה

א א מיי פ"כ מהל'  
עדות הלכה ח סג  
עשין קי טוח"מ סי' לח:  
ב ב מיי שם פי"ח הל' א  
סג שם:  
ג ג מיי שם פי"ח הל' י  
סג שם:

**ביצד העדים נעשין וזמנין כו'.** בגמרא מפרש מאי קאמר:  
**אם איש פלוני. כהן: שהוא בן גרושה.** צפנינו נתגרשה  
אמו <sup>(א)</sup> קודם שגולד והרי הוא חלל ופסול: אין אומרים. אם הומו  
והן כהנים יעשה זה בן גרושה וחלוזה לקיים צו <sup>(א)</sup> כאשר זמס אלא



**מוסף רש"י**  
כל הוומנין מקדימין  
לאותה מיתה. שהיו  
ממייני את הנידון חרץ  
מוזוממי בת כהן  
וברעלה. כלומר וכל  
הבעלים מדינין כמשת  
הנבעלת חוץ מבעול צמ  
כהן (סנהדרין צ').

**רבינו הגנאל**

**ביצד** העדים נעשין  
וזמנין מעידין  
אנו באיש פלוני שהוא בן  
גרושה או בן חלוצה כו'.  
ואקשינן [הא ביצד ובר]'  
היאך אתם מעידים ביום  
פלוני שהרי פלוני את  
פלוני במקום פלוני ואתם  
הייתם עמנו במקום פלוני  
הרי אלו וזמנין. ופרקינן  
תנא התם קאי כל הוומנין  
מקדימין לאותה מיתה  
חרץ מוזוממי בת כהן  
וברעלה. יש עדים אחרים  
שאין בהם הזמה כל  
עיקר אלא מלקות בעלמא  
כיצד מעידין אנו באיש  
פלוני שהוא בן גרושה  
כו' אין אומרים יעשה זה  
בן גרושה כו'. שאנמר  
ועשייתם לו כאשר זמס לו  
ולא לזרעו וליפסליה ליה  
לדידיה לחודיה. בעינן  
כאשר זמס וליכא. כלומר  
הוא לא בא אלא לפסול  
לו ולזרעו ואם באת  
לפסולו לו לבדו תנה לא  
נעשה כאשר זמס לעשות.  
בר פרא אמר ק"ו המחלל  
אינו מתחלל פי' כהן  
גדול (א) שבא על אלתנה  
וחוללה הוא אינו מתחלל  
העד שבא לחלל והעיד  
עליו שהוא בן גרושה  
ונתחילו לחללו ולא חיללו  
אינו דין שלא יתחלל.  
ומתקיף רבינא אהי הכי  
בטלת תורת עדים וזמנין  
דאיכא למימר לדבריך

**מעידין** אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין  
אומרים כו'. מימה כיון דלאס הומו אינן נעשין בן  
גרושה וחלוזה א"כ גם בשלא יזומו איך יעשה על פיהם בן גרושה (א)  
דהכי הוא האמת ואמאי הא הויה לה עדות שאי אמה יכול להזימה  
ואין זה עדות <sup>(א)</sup> וי"ל כיון דלוקיין הו'  
כאשר זמס והויה שפיר אמה יכול  
להזימה וקשה דא"כ מאי קאמר פרק  
היו צודקין (סנהדרין דף מה.). גבי  
עדי נערה המאורסה דלמיה לא  
מיקטלא דכיון דלמיה לא מיקטלי  
משום שכולין לומר לאסרה על  
צעלה צאנו והויה לה עדות שאי אמה  
יכול להזימה ומאי קאמר והא מ"מ  
לוקיין וי"ל דהתם כיון שבאין למיביע  
מיתה חוממו להרוג את הנפש לא  
מיקיים כאשר זמס צמלקות דהא  
צהדיח כתיב נפש נפש צנפס גבי הומה  
דעדות נפשות ולא חשיב יכול להזימה  
צמלקות אצל הכא שלא כוון אלא  
לשווייה בן גרושה וכן חלוזה דליכא  
כי אם לאו צעלמא כיון שלקו חשיב  
שפיר עדות שאתה יכול להזימה <sup>(א)</sup> ועי"ל  
דגבי עדות דבן גרושה וחלוזה לא  
חיישינן כלל צאתה יכול להזימה  
דמהיכא נפקא לן דבעינן עדות שאתה  
יכול להזימה מכאשר זמס והא מוכח  
בגמרא דכאשר זמס לא נכתב לגבי  
עדות דבן גרושה (א) ולא קאי כלל  
למיתה אחרת ויש עדים וזמנין אחרים שאין  
עושין בהן דין הזמה כל עיקר אלא מלקות  
ארבעים כיצד מעידין אנו באיש פלוני שהוא  
בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים יעשה  
זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא  
לוקה את הארבעים מנהני מילי א"ר יהושע  
בן לוי <sup>(א)</sup> (אמר ר"ש בן לקיש) דאמר קרא  
ויעשייתם לו כאשר זמס לו ולא לזרעו  
והיפסלוהו לדידיה ולא ליפסלו לזרעיה בעינן  
כאשר זמס לעשות וליכא בר פדא אומר  
ק"ו ומה המחלל אינו מתחלל הבא לחלל  
ולא חילל אינו דין שלא יתחלל מתקיף לה  
רבינא אם כן בטלת תורת עדים וזמנין  
ומה

העדים נעשים וזמנין מעידין אנו באיש  
פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין  
אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה  
תחתיו <sup>(א)</sup> אלא לוקה ארבעים מעידין אנו  
באיש פלוני שהוא חייב לגלות אין אומרים  
יגלה זה תחתיו אלא לוקה ארבעים: **גמ' הא**  
**ביצד** אין העדים נעשים וזמנין מיבעי ליה  
ועוד <sup>(א)</sup> מדקתני לקמן אבל <sup>(א)</sup> אמרו להם היאך  
אתם מעידין שהרי באותו היום אתם הייתם  
עמנו במקום פלוני הרי אלו וזמנין <sup>(א)</sup> (מכלל  
דאלו אין וזמנין) תנא התם קאי <sup>(א)</sup> כל הוומנין  
מקדימין לאותה מיתה <sup>(א)</sup> חוץ מוזוממי בת כהן  
וברעלה שאין מקדימין לאותה מיתה אלא  
למיתה אחרת ויש עדים וזמנין אחרים שאין  
עושין בהן דין הזמה כל עיקר אלא מלקות  
ארבעים כיצד מעידין אנו באיש פלוני שהוא  
בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים יעשה  
זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא  
לוקה את הארבעים מנהני מילי א"ר יהושע  
בן לוי <sup>(א)</sup> (אמר ר"ש בן לקיש) דאמר קרא  
ויעשייתם לו כאשר זמס לו ולא לזרעו  
והיפסלוהו לדידיה ולא ליפסלו לזרעיה בעינן  
כאשר זמס לעשות וליכא בר פדא אומר  
ק"ו ומה המחלל אינו מתחלל הבא לחלל  
ולא חילל אינו דין שלא יתחלל מתקיף לה  
רבינא אם כן בטלת תורת עדים וזמנין  
ומה

לומר מויד הייתי כדאמר גבי אכלת חלב צפ"ק דבבא מציעא (דף ג.)  
וי"ל דמיידי כשראו צו רגלים לצבד שנשמט הצבול מקתו ואיכא  
למימר דלא נתכוין אצל קשה מהא דתנין פרק אלו הן הגולין (לגמן  
דף ט'): דשוגא אינו גולה לאו כי האי גוונא דמינא דלוזה גולה ואמאי אינו גולה כיון דרעא דהוי רגלים לדבר וי"ל דשאני שוגא דיש לנו לומר  
טפי דבעגה הכהו ועוד וי"ל דמיידי שפיר דליכא רגלים לדבר והשתא ניחא משוגא מ"מ אוהז גולה כגון דשתק כשאלמרו לו העדים צודאי  
אי הויה אמר לא הרגתי יכול לתרץ ולומר לא הרגתי שוגא אלא מויד כמו <sup>(א)</sup> צלל אכלתי חלב אצל כיון דשתק כהודאה דמאי: **ב"ר הוומנין**  
**מקדימין** לאותה מיתה. פי' הקונטרס שאין להם נס והמלטא וקשה דמאי קמ"ל פשיטא וצמכות <sup>(א)</sup> פירש שרואה לומר מקדימין שלא יענו  
הדין וגם זה קשה דמאי קמ"ל פשיטא לכך פירש ר"י מקדימין הכי פירושו ודאי אמה כר"ך להמיתן צמיתה <sup>(א)</sup> שהמיתו אצל ודאי אם אינו  
יכול אפ"ה נמיתם בכל מיתה שנוכל דמתני <sup>(א)</sup> הכה תכה (צ"מ דף לא:) וקשה דלמרינן פרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה:) דרואח וגואל  
הדם הווי צ' כמותין הבאין כאחד וכן קשה דצמכותא (פי"ב דסנהדרין) תניא <sup>(א)</sup> אצל הוומנין שאין אמה יכול להמיתן צמיתה הכתובה  
בהן אמה נמיתם בכל מיתה ודריש ליה מן קרא דזבערת הרע מקרבך ואמאי <sup>(א)</sup> הוי רואח וגואל הדם צ' כמותין הבאים כאחד ומיך  
ה"ר יוסף דרואח וגואל הדם הווי צ' כמותים הבאין כאחד לענין שלא נלמוד שאר מומתין מהם להמיתם אף צמיתה שאינה מד' מיתות צ"ד  
אצל טמד' מיתות צ"ד פשיטא נמיתם ככל חייבי מיתות: **זומבי** בת בהן ובע"ה שאין מקדימין לאותה מיתה אלא צמיתה אחרת. צועלה  
דדרשינן היא ולא צועלה חומומי צת כהן דכתיב לאחיו <sup>(א)</sup> דדרשינן לאחיו ולא לאחיותו וא"ת למה לי דרשא דלאחיו ולא לאחיותו מיפוק  
ליה מתיא דנפקא לן דדרשינן (סנהדרין גא.) את אציה היא וחללת היא ולא צועלה היא ולא וזמניה וי"ל הואיל וזמניה צאו לחייבה שריפה  
לא יבא לאוקומי מיעוטא דהיא אלא צועלה ולא ממעטינן וזמנין <sup>(א)</sup> (אלא מן <sup>(א)</sup> אחיו) אצל כיון דכתיב אחיו דרשינן נמי מתיא  
למעוטי וזמניה אצל קשה כיון דכתיב אחיו אמאי איתרירך למעוטי וזמנין מתיא וי"ל דאי מאחיו הויה אמניא דה"מ כשהצועל  
היה נדון קרינן ציה לאחיו אצל אם לא היה נדון על פי עדותן כגון שהיה קטן בן ט' שנים ויוס אחד או שלא הכירו הצועל לא  
קרינן ציה לאחיו קמ"ל היא ולא <sup>(א)</sup> וזמנין למעוטי וזמנין בכל ענין ומתחלה היה ר"י מסופק צהאי מילתא ושצו פשטה מפרק נגמר הדין  
(סנהדרין דף מו.) דקאמר מיתה אחת מעין שתי מיתות כגון צת כהן וצועלה או צת כהן חומומי <sup>(א)</sup> וזמנין והשתא למה ליה זמני וזמנין  
מיפוק ליה דליכא שתי מיתות צלל וזמנין משום שתי מיתות צלל וזמנין משום שתי מיתות צלל וזמנין משום שתי מיתות צלל וזמנין משום שתי מיתות צלל וזמנין  
שהוא קטן כדפירשתי ואפ"ה קאמרי וזמנין משום צמנת אלמא דהוה וזמנין צמנת אע"פ דליכא דין וזמנין צועל: **ועוד** מדרקתני  
**לקמן**. פי' הקונטרס דמאי בעי כיצד וכו' הא קתני <sup>(א)</sup> לקמן וכו' ועוד יש לפרש ועוד כלומר ואם תמצא לומר דלשון הזמה הוא זה אינו  
דעל כרחק דין הומה קאמר דקתני ולאומי קושייתא קמיתא: **בעינן** באשר זמס וי"בא. קשיא היכא שמעדין שהוא מצרי שני דאינן  
צאין לפסול זרעו כי אם לפסולו א"כ נפסול <sup>(א)</sup> וי"ל דמ"מ אשתו נפסלת דפסלה צביאמו וכתיב ועשייתם לו כאשר זמס לו ולא לאשתו:

הנהגות הב"ב  
(א) תוב' ד"ה מעידין וכו'  
בן גרושה וחלוצה דהיי: (א)  
(ב) בא"ר גרושה וחלוצה  
ולא: (ג) ד"ה כל כו'  
צמיתה שרצו להמית  
אותו אבל אם ודאי  
שאינן יכולים להמיתן  
באותה מיתה אפ"ה  
נמיתם: (ד) בא"ר ואמאי  
הא הוי: (ה) ד"ה וזמני  
כו' לאחיו ודרשינן לאחיו:  
(ו) בא"ר מן לאחיו אצל  
כיון דכתיב לאחיו וכו'  
אצל קשה כיון דכתיב  
לאחיו וכו' וי"ל דאי  
מלאחיו הויה: (ז) בא"ר  
ולא וזמניה למעוטי:  
(ח) בא"ר וזמני וזמניה  
והשתא למה ליה וזמני  
וזמניה וכו' וזמני  
וזמניה צמנת: (ט) ד"ה  
ועוד וכו' קתני לה לקמן:

(א) ע"י רש"י ודענו נקט לה  
כצ"ד דכתיב להדיא בקרא וע"י  
קרימון ע"ב צ' פוסק נג' צ':